

I. TÉMA

INDIKATIV PRÉZENTA AKTIVA A PASIVA SLOVES 1. – 4. KONJUGACE

Charakteristika slovesa

Latinské sloveso se časuje, dle typu časování se řadí do čtyř skupin (konjugací). Určujeme u něj osobu, číslo, způsob/ označení jmenného tvaru slovesného, čas a rod.

Např. laudō – 1. osoba singuláru indikativu prézenta aktiva = 1. os. sg. ind. préz. ak.

Ve slovníku je sloveso obvykle uvedeno se čtyřmi tvary – 1. os. ind. préz. aktiva, infinitiv, 1. os. perfekta aktiva, supinum (laudō, āre, āvī, ātum = já chválím, chválit, pochválil jsem, chválit). První dva tvary v řadě zastupují tzv. přítomný kmen.

Pro zařazení slovesa do určité konjugace je povětšinou rozhodující tvar aktivního infinitivu, ne koncovka 1. osoby sg., která je pro všechny slovesa stejná.

konjugace

koncovka infinitivu

1.	–āre
2.	–ēre
3.	–ere
4.	–īre

Jednotlivé osoby mají typické koncovky, které se používají u všech čtyř konjugací jak v přítomném, tak v minulém i budoucím čase. I z tohoto důvodu nemusí být v latinské větě uveden podmět (nevyjádřený podmět).

Koncovky pro časování činné

1. –ō/-m
2. –s
3. –t

Koncovky pro časování trpné

1. –or
2. –ris
3. –tur

1. –mus
2. –tis
3. –nt

1. –mur
2. –mini
3. –ntur

Indikativ prézenta aktiva a pasiva

Indikativ prézenta je oznamovací způsob přítomného času, překládá se do češtiny přítomný časem. Tvary indikativu prézenta se tvoří přidáním koncovek k prezentnímu kmeni (ten dostaneme odtržením koncovky -ō v 1. os. sg. (laudō, z toho prezentní kmen laud-)).

Vzor 1. konjugace – laudō, laudāre, laudāvī, laudātum = chválit

Aktivum	Pasivum
1. laud-ō = já chválím	laud-or = já jsem chválen
2. laud-ā-s	laud-ā-ris
3. laud-a-t	laud-ā-tur
1. laud-ā-mus	laud-ā-mur
2. laud-ā-tis	laud-ā-minī
3. laud-a-nt	laud-a-ntur

Vzor 2. konjugace – moneō, monēre, monuī, monitum = napomínat

1. mon-e-ō = já napomínám	mon-e-or = já jsem napomínán
2. mon-ē-s	mon-ē-ris
3. mon-e-t	mon-ē-tur
1. mon-ē-mus	mon-ē-mur
2. mon-ē-tis	mon-ē-minī
3. mon-ent	mon-e-ntur

Vzor 3. konjugace – legō, legere, legī, lectum = číst, sbírat

1. leg-ō = já čtu	leg-or = já jsem čten
2. leg-i-s	leg-e-ris
3. leg-i-t	leg-i-tur
1. leg-i-mus	leg-i-mur
2. leg-i-tis	leg-i-minī
3. leg-u-nt	leg-u-ntur

Podle vzoru 3. konjugace se také skloňují slovesa typu capiō, ere; cupiō, ere, která ve 1. os. sg. ak. mají tvar capiō; v 1. os. ag. pas. tvar capior; ve 3. os. pl. ak. capiunt a ve 3. os. pl. pas. tvar capiuntur.

Vzor 4. konjugace – audiō, audire, audīvī, audītum = slyšet

1. aud-i-ō	aud-i-or
2. aud-ī-s	aud-ī-ris
3. aud-i-t	aud-ī-tur
1. aud-ī-mus	aud-ī-mur
2. aud-ī-tis	aud-ī-minī
3. aud-i-unt	aud-i-untur

Imperativ

Imperativ se tvoří pro 2. os. sg. a pl.

Konjugace	2. os. sg.	2. os. pl.
1.	-ā (laudā – chval!)	-āte (laudāte- chvalte!)
2.	-e (mone – napomínej!)	-ete (monete – napomínejte!)
3.	-e (lege – čti!)	-ite (legite – čtěte)
4.	-i (audi – slyš!)	-ite (audite – slyšte!)

Infinitiv

Konjugace	Infinitiv aktivní	Infinitiv pasivní
1.	-āre (laudāre- chválit)	-ārī (laudārī – být chválen)
2.	-ēre (monēre – napomínat)	-ērī (monērī – být napomínán)
3.	-ere (legere – číst)	-ī (legī – být čten)
4.	-īre (audīre – slyšet)	-īrī (audīrī – být slyšen)

Doporučená cvičení:

Pech, s. 35-36, 70, 91-92

Mikulová, s. 35, 102-103, 209-210

